

บทที่ 6

สถานการณ์ แนวโน้มการท่องเที่ยว และแนวทางการพัฒนาศักยภาพ การบริหารจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน จังหวัดเชียงใหม่

ชุดโครงการวิจัยเรื่อง “การพัฒนาศักยภาพการบริหารจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน จังหวัดเชียงใหม่ ภายใต้ความร่วมมือทางวิชาการของมหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่กับท้องถิ่น จังหวัดเชียงใหม่” มีวัตถุประสงค์เพื่อหาแนวทางการพัฒนาศักยภาพการบริหารจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน ซึ่งจากการวิเคราะห์สถานการณ์และแนวโน้มการท่องเที่ยวโดยชุมชน จังหวัดเชียงใหม่ และผลการวิเคราะห์บริบทและศักยภาพของการท่องเที่ยวโดยชุมชน จังหวัดเชียงใหม่ สามารถสรุปสถานการณ์ แนวโน้มการท่องเที่ยว และแนวทางการพัฒนาศักยภาพการบริหารจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนทั้ง 8 ประเภท ดังนี้

6.1 แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยว จังหวัดเชียงใหม่

การท่องเที่ยวเป็นอุตสาหกรรมที่มีความเจริญเติบโตอย่างรวดเร็วและต่อเนื่องมาเป็นระยะเวลานานกว่าครึ่งศตวรรษ การท่องเที่ยวได้รับการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง เนื่องจากความต้องการเดินทางท่องเที่ยวของประชากรเพิ่มขึ้นเป็นจำนวนมากทั้งในระดับโลกและระดับประเทศ โดยเฉพาะบริบทของจังหวัดเชียงใหม่ที่ได้รับกระแสและสนับสนุนให้เกิดการท่องเที่ยวโดยชุมชนมาโดยตลอด การวิจัยถึงสถานการณ์และแนวโน้มการท่องเที่ยวโดยชุมชนจังหวัดเชียงใหม่ ทำให้ทราบถึงแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยว จังหวัดเชียงใหม่ โดยเฉพาะการท่องเที่ยวโดยชุมชน

สถานการณ์การท่องเที่ยวของจังหวัดเชียงใหม่ จากรายงานเศรษฐกิจและการเงินธนาคารแห่งประเทศไทย (2556) พบว่าในเดือนมีนาคม พ.ศ. 2556 การท่องเที่ยวปรับตัวดีขึ้นเมื่อเทียบกับระยะเดียวกับปีก่อนแต่ลดลงจากเดือนก่อนตามฤดูกาล ปัญหาหมอกควันเกินมาตรฐานส่งผลกระทบต่อนักท่องเที่ยวที่รักสุขภาพ แต่อย่างไรก็ตามการจัดประชุมสัมมนาและการที่นักท่องเที่ยวชาวจีนยังเดินทางมาท่องเที่ยวอย่างต่อเนื่องมีส่วนช่วยให้การท่องเที่ยวปรับตัวดีขึ้น เครื่องชี้สำคัญที่สะท้อนการปรับตัวดีขึ้นภาคการท่องเที่ยว ได้แก่ จำนวนผู้โดยสารท่าอากาศยานนานาชาติเชียงใหม่ เพิ่มขึ้นร้อยละ 15.2 เมื่อเทียบกับปีก่อน อัตราเข้าพักเดือนมีนาคม อยู่ที่ร้อยละ 54.1 ลดลงจากร้อยละ 64.0 ในเดือนก่อนหน้าภาพรวมไตรมาส 1 ขยายตัวจากระยะเดียวกับปีก่อน จากนักท่องเที่ยวชาวจีนเดินทางมามากขึ้น (ธนาคารแห่งประเทศไทย, 2556) สถานการณ์ในเดือน

มิถุนายน และไตรมาส 2 ปี พ.ศ. 2556 พบว่าการท่องเที่ยวขยายตัวดี แม้จะเป็นช่วงนอกฤดูกาลท่องเที่ยว แต่ยังมีนักท่องเที่ยวเดินทางเข้ามาในภาคเหนือเพิ่มขึ้นต่อเนื่องโดยเฉพาะชาวจีน นอกจากนั้นในไตรมาสนี้ยังได้ประโยชน์จากการจัดกิจกรรมประชุม สัมมนานานาชาติที่จังหวัดเชียงใหม่ เครื่องชี้สำคัญ ได้แก่ จำนวนผู้โดยสารผ่านท่าอากาศยานทั้งเดือนนี้และไตรมาส 2 เพิ่มขึ้นจากระยะเดียวกันปีก่อนร้อยละ 20.2 และร้อยละ 19.5 ตามลำดับ โดยขยายตัวทั้งท่าอากาศยานเชียงใหม่และเชียงใหม่ ในขณะที่ผู้โดยสารผ่านสถานีขนส่งอากาศยานเพิ่มขึ้นร้อยละ 6.3 จากระยะเดียวกันปีก่อนอัตราเข้าพักเดือนนี้และ ไตรมาส 2 อยู่ที่ร้อยละ 43.3 และร้อยละ 44.5 ส่วนราคาห้องพักเฉลี่ยอยู่ที่ 1,182.9 บาท และ 1,258.0 บาทต่อกัน ตามลำดับ และสถานการณ์ในเดือนกรกฎาคม พ.ศ. 2556 การท่องเที่ยวขยายตัวต่อเนื่อง แม้โดยปกติถือว่าเป็นช่วงขาลงของฤดูกาลท่องเที่ยว (low season) เนื่องจากได้รับผลดีจากการจัดกิจกรรมของหน่วยงานภาครัฐ เช่น พิธีพระราชทานปริญญาบัตรมหาวิทยาลัยราชภัฏกลุ่มภาคเหนือ และการจัดการสัปดาห์เลือกเป็นข้าราชการของสำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน และการมาเที่ยวซ้ำของนักท่องเที่ยวแถบเอเชีย อาทิ จีน เกาหลีใต้และญี่ปุ่น จากสถานการณ์และแนวโน้มการท่องเที่ยวจังหวัดเชียงใหม่ข้างต้น จึงมีข้อเสนอแนะเพื่อการพัฒนาการท่องเที่ยว จังหวัดเชียงใหม่ ทั้งระยะสั้นและระยะยาว ดังนี้

1) ในระยะสั้น ควรมีการพิจารณาในประเด็นต่าง ๆ ได้แก่

- 1.1) การปรับปรุงภูมิทัศน์ของเมืองให้มีความสวยงามอยู่ตลอด
- 1.2) การสร้างความมั่นใจแก่นักท่องเที่ยว โดยเฉพาะเรื่องความมั่นคงของประเทศ และความปลอดภัยจากสถานการณ์ทางธรรมชาติ
- 1.3) การเตรียมความพร้อมในการเป็นประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (AEC) ให้กับทุกภาคส่วนไม่ใช่เฉพาะภาคการท่องเที่ยวเท่านั้น เช่น การวางแผน การบริหารความเสี่ยงการตลาด เป็นต้น
- 1.4) การพัฒนาและอบรมเจ้าหน้าที่ทางการท่องเที่ยวให้มีความพร้อมทั้งทางด้านภาษา คิริยามารยาท และเรื่องการบริหาร
- 1.5) การสร้างเสริม และบ่มเพาะให้คนภายในพื้นที่ปรับเปลี่ยนทัศนคติให้ร่วมกันในการอนุรักษ์วัฒนธรรม ประเพณีอันเป็นเอกลักษณ์และอัตลักษณ์ของจังหวัดเชียงใหม่

2) ในระยะยาว ควรมีการพิจารณา

- 2.1) การจัดการเรื่องระบบขนส่งมวลชนทั้งระดับมหภาคและจุลภาค โดยระดับมหภาคควรมีการขยายสนามบิน การสร้างรถไฟความเร็วสูง หรือรถไฟรางคู่ เพื่อใช้ในการคมนาคมขนส่งอย่างมีประสิทธิภาพ และในระดับจุลภาคควรมีการแก้ไขปัญหาจราจร ลด

มลภาวะ รักษาโบราณสถานและสถานที่ท่องเที่ยว เพื่อรองรับการเติบโตในอนาคต เช่น การทำ
รถรางสำหรับการท่องเที่ยวและสัญจรภายในคูเมือง การจัดระบบของรถสี่ล้อแดง รถบัส รถทัวร์
 เป็นต้น

2.2) การเพิ่มสัดส่วนของนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศให้มากยิ่งขึ้น
 เพราะเป็นกลุ่มที่มีกำลังซื้อที่สูง ขยายระยะเวลาการพักให้นานมากขึ้นและดึงดูดให้นักท่องเที่ยว
 กลับมาท่องเที่ยวซ้ำอีก ทั้งนักท่องเที่ยวชาวไทยและต่างประเทศ โดยอาจมีการจัดกิจกรรมที่
 สนับสนุนเรื่องธรรมชาติ และวัฒนธรรมของท้องถิ่นเป็นสำคัญ

2.3) การจัดการอย่างความต่อเนื่อง และระบบการจัดการที่ดีในเชิง
 นโยบาย และโครงการต่าง ๆ จากทางภาครัฐ มีโครงการที่เป็นรูปธรรมอย่างแท้จริง โดยเฉพาะการ
 บริการจัดการศูนย์ประชุมนานาชาติที่กำลังจะเกิดขึ้น เพราะจะช่วยเสริมสร้างภาพเศรษฐกิจของ
 เชียงใหม่และประเทศในภาพรวม รวมถึงความร่วมมือในการทำงานทั้งภาครัฐและเอกชน

6.2 แนวทางการพัฒนาศักยภาพการบริหารจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนด้านวิสาหกิจชุมชน จังหวัดเชียงใหม่

การวิจัยเพื่อหาแนวทางการพัฒนาศักยภาพการบริหารจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนด้าน
 วิสาหกิจชุมชน จังหวัดเชียงใหม่ จากโครงการวิจัยเรื่อง “วิสาหกิจชุมชนกับการพัฒนาการท่องเที่ยว
 ตามอัตลักษณ์ของท้องถิ่น จังหวัดเชียงใหม่” ของ ชวลิตาญจน์ ไชยเมืองดี (2556) พบว่า วิสาหกิจ
 ชุมชนเป็นกิจการของชุมชนที่เกี่ยวกับการผลิตสินค้าและบริการของชุมชนในการที่จะทำให้
 ชุมชนมีรายได้และสามารถพึ่งพาตนเองได้ โดยดำเนินการในลักษณะของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน ให้
 สมาชิกในชุมชนร่วมกันบริหารจัดการและเป็นเจ้าของกิจกรรมการท่องเที่ยวของชุมชนร่วมกัน อีก
 ทั้งจังหวัดเชียงใหม่ซึ่งเป็นจังหวัดใหญ่เป็นอันดับสองของประเทศไทยและมีชื่อเสียงในฐานะเป็น
 เมืองท่องเที่ยวที่สำคัญ รัฐบาลจึงได้พยายามผลักดันให้ชุมชนสามารถสร้างรายได้และสามารถ
 พึ่งพาตนเอง โดยผ่านการนำธุรกิจชุมชนที่เน้นให้เกิดกระบวนการผสมผสานความหลากหลายและ
 กระบวนการสร้างเครือข่ายชุมชน ซึ่งการวิจัยครั้งนี้เน้นการบูรณาการทำงานแบบมีส่วนร่วม
 ระหว่างวิสาหกิจชุมชนกับการท่องเที่ยวโดยชุมชน ซึ่งเกิดจากการที่ชุมชนใช้ต้นทุนร่วมกันใน
 ชุมชน แนวทางการพัฒนาศักยภาพการบริหารจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนด้านวิสาหกิจชุมชน
 แสดงได้ด้วยผลลัพธ์ของการประกอบการที่มีกำไรสุทธิในระดับสูงและก่อให้เกิดความยั่งยืนของ
 ธุรกิจท่องเที่ยวในลักษณะนี้ในระยะยาว แต่ทั้งนี้ชุมชนต้องร่วมกันค้นหาอัตลักษณ์ของท้องถิ่น
 ของตนเองให้พบและเลือกอัตลักษณ์ที่ชัดเจนของชุมชนในการประกอบการวิสาหกิจชุมชน
 ร่วมกับการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน

ดังนั้นแนวทางการพัฒนาศักยภาพการบริหารจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนด้านวิสาหกิจชุมชน จังหวัดเชียงใหม่ จึงต้องขยายความคิดและการปฏิบัติสู่องค์กรภาคีในชุมชนร่วมด้วย ทั้งภาครัฐและเอกชนต้องมีส่วนร่วมกันจึงจะเห็นภาพในระดับจังหวัดต่อไป นอกจากนี้ยังต้องวิเคราะห์หาตัวชี้วัดความสำเร็จของโครงการดังกล่าว เพื่อนำไปใช้กับบริบทในชุมชนอื่นในจังหวัดเชียงใหม่ให้เกิดผลของการขับเคลื่อนที่เป็นรูปธรรมต่อไป

6.3 แนวทางการพัฒนาศักยภาพการบริหารจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนด้านวัฒนธรรมของท้องถิ่น จังหวัดเชียงใหม่

การวิจัยเพื่อหาแนวทางการพัฒนาศักยภาพการบริหารจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนด้านวัฒนธรรมของท้องถิ่น จังหวัดเชียงใหม่ จากโครงการวิจัยเรื่อง “การพัฒนาการบริหารจัดการต้นทุนการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของท้องถิ่น จังหวัดเชียงใหม่” ของ กมลทิพย์ คำใจ (2556) พบว่า บริบทของการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของชุมชน จังหวัดเชียงใหม่ มี 4 ประเภท ได้แก่ วัฒนธรรมการกิน วัฒนธรรมการแต่งกาย วัฒนธรรมด้านสถาปัตยกรรมการสร้างอาคาร และ วัฒนธรรมการใช้ภาษา ที่สามารถนำมาใช้เป็นเอกลักษณ์และจุดขายของการท่องเที่ยวโดยชุมชนได้เป็นอย่างดีและมีศักยภาพ ซึ่งวัฒนธรรมจะเป็นตัวเกื้อหนุนให้การท่องเที่ยวอยู่ได้อย่างยั่งยืน แต่ต้องมีวิธีการหรือกระบวนการในการจัดการให้เกิดประโยชน์แก่ทุกฝ่าย โดยทุกฝ่ายมีส่วนร่วม โดยเฉพาะประโยชน์ส่วนรวมร่วมกัน ทั้งนี้การวิจัยพบว่าศักยภาพการบริหารจัดการองค์การการท่องเที่ยวโดยชุมชนและการบริหารจัดการด้านการตลาด ส่งผลให้ชุมชนประสบผลสำเร็จในการดำเนินธุรกิจท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม พิจารณาได้จากผลการวิเคราะห์ต้นทุนและผลตอบแทนของโครงการท่องเที่ยวดังกล่าว สามารถทำกำไรสุทธิได้มากถึง 358,885.61 บาทต่อปี สามารถสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับชุมชนได้มากถึงร้อยละ 10.23 เมื่อเทียบกับมูลค่าของโครงการท่องเที่ยวโดยชุมชนในภาพรวม แสดงให้เห็นว่าชุมชนสามารถจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมได้เป็นอย่างดี แต่เมื่อวิเคราะห์ในรายละเอียดแล้วพบว่า ยังขาดศักยภาพในด้านการจัดสรรผลประโยชน์ของการดำเนินโครงการดังกล่าวในชุมชน

ดังนั้นแนวทางการพัฒนาศักยภาพการบริหารจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนด้านวัฒนธรรมของท้องถิ่น จังหวัดเชียงใหม่ ควรส่งเสริมและให้ความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องในการนำเอารายได้จากการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมไปจัดสรรให้เกิดประโยชน์ต่อชุมชน อาศัยการมีส่วนร่วมของทุกฝ่ายในชุมชนจะเป็นแนวทางหนึ่งในการพัฒนาการบริหารจัดการต้นทุนการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของท้องถิ่น จังหวัดเชียงใหม่ ให้เกิดความยั่งยืน

6.4 แนวทางการพัฒนาศักยภาพการบริหารจัดการการท่องเที่ยวโดยด้านสุขภาพของท้องถิ่น จังหวัดเชียงใหม่

การวิจัยเพื่อหาแนวทางการพัฒนาศักยภาพการบริหารจัดการการท่องเที่ยวโดยด้านสุขภาพของท้องถิ่น จังหวัดเชียงใหม่ จากโครงการวิจัยเรื่อง “การพัฒนาการบริหารจัดการด้านการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของท้องถิ่น จังหวัดเชียงใหม่” ของ รัชนิกร ปัญญา (2556) พบว่า บริบทของการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของชุมชน จังหวัดเชียงใหม่ มี 2 ลักษณะ คือ การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพในลักษณะของการส่งเสริมสุขภาพและการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพในลักษณะของการบำบัดรักษา โดยพืชผักสมุนไพรในชุมชน อันเป็นจุดขายของการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ ซึ่งมีเอกลักษณ์เฉพาะมากกว่านิยามของการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพโดยทั่วไป โดยการศึกษาครั้งนี้ได้กำหนดถึงประเภทของการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพที่เป็นเอกลักษณ์ของจังหวัดเชียงใหม่ ที่เน้นการดำเนินงานโดยชุมชนเป็นสำคัญ การวิจัยเรื่องนี้ได้ค้นพบว่าชุมชนมีศักยภาพในการบริหารจัดการองค์กรและการให้บริการเป็นอย่างดี สมาชิกมีความรู้และความสามารถในการให้บริการสุขภาพเป็นอย่างดี การวิจัยยังพบอีกว่า ชุมชนขาดศักยภาพในการดำเนินงานทางธุรกิจ โดยเฉพาะการจัดทำบัญชี ส่งผลให้กลุ่มธุรกิจท่องเที่ยวขาดทุนสูงถึงปีละ 186,572.70 บาท เนื่องจากมีต้นทุนการประชาสัมพันธ์แหล่งท่องเที่ยวที่ค่อนข้างสูง

ดังนั้นแนวทางการพัฒนาศักยภาพการบริหารจัดการการท่องเที่ยวโดยด้านสุขภาพของท้องถิ่น จังหวัดเชียงใหม่ จึงควรที่จะหาแนวทางการบริหารจัดการด้านการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของท้องถิ่น ต้องพยายามลดต้นทุนส่วนนี้และบูรณาการทำงานร่วมกับภาครัฐ โดยเฉพาะองค์กรชุมชนให้เกิดผลสัมฤทธิ์ที่เป็นรูปธรรม จึงจะทำให้การท่องเที่ยวดังกล่าวเกิดความยั่งยืนได้

6.5 แนวทางการพัฒนาศักยภาพการบริหารจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนด้านเกษตรของท้องถิ่น จังหวัดเชียงใหม่

การวิจัยเพื่อหาแนวทางการพัฒนาศักยภาพการบริหารจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนด้านการเกษตรของท้องถิ่น จังหวัดเชียงใหม่ จากโครงการวิจัยเรื่อง “การพัฒนาเทคโนโลยีเพื่อการศึกษาการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของท้องถิ่น จังหวัดเชียงใหม่” ของ สุวินัย น่วมเจริญ (2556) พบว่า การท่องเที่ยวเชิงเกษตรของจังหวัดเชียงใหม่ มี 2 ประเภท คือ การท่องเที่ยวเชิงเกษตรที่อาศัยภูมิปัญญาท้องถิ่นทางการเกษตรและการท่องเที่ยวเชิงเกษตรในลักษณะของการศึกษาเรียนรู้ในการบริการแก่นักท่องเที่ยว การวิจัยยังพบว่ากลุ่มท่องเที่ยวได้ดำเนินงานอย่างมีประสิทธิภาพ โดยเฉพาะการบริหารจัดการองค์กรและการบริหารจัดการด้านการผลิตและการบริการ แต่ศักยภาพที่ทำได้ต่ำมากคือการบริหารจัดการด้านการเงิน พิจารณาจากกำไรสุทธิที่ขาดทุนถึงปีละ 58,830 บาท ทั้งนี้เป็นผลมา

จากความสำเร็จของการประชาสัมพันธ์และการผลิตสื่อเทคโนโลยีเพื่อการศึกษาที่มีต้นทุนที่สูงมาก

ดังนั้นแนวทางการพัฒนาศักยภาพการบริหารจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนด้านเกษตรของท้องถิ่น จังหวัดเชียงใหม่ จึงควรที่จะหาแนวทางการพัฒนาเทคโนโลยีเพื่อการศึกษาการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของท้องถิ่น จังหวัดเชียงใหม่ โดยอาศัยแนวคิดการใช้สื่อแบบประสมเพื่อพัฒนารูปแบบการสื่อสารเพื่อให้ประชาชนได้เข้าใจและสนใจที่จะมาท่องเที่ยวรูปแบบเกษตรให้มากขึ้น การวิจัยนี้จึงได้ใช้กระบวนการแบบมีส่วนร่วมในการพัฒนาสื่อสารสนเทศเพื่อศึกษาร่วมกับชุมชนในการผลิตสื่อการศึกษาในรูปแบบวีดิทัศน์ได้ถึง 5 ชุมชน จนเกิดนวัตกรรมสื่อเทคโนโลยีที่เป็นรูปธรรม ใช้แก้ไขปัญหาและพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของท้องถิ่น จังหวัดเชียงใหม่ ได้ด้วยชุมชนเอง สามารถลดต้นทุนการประชาสัมพันธ์และเพิ่มผลสัมฤทธิ์ของการดำเนินงานมากขึ้น และหากมีการบูรณาการในโครงการนี้ร่วมกับองค์กรชุมชนทั้งภาครัฐและเอกชนในระยะต่อไป จะทำให้การท่องเที่ยวเชิงเกษตรของท้องถิ่น จังหวัดเชียงใหม่ ประสบความสำเร็จได้ในระยะยาว

6.6 แนวทางการพัฒนาศักยภาพการบริหารจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนด้านประวัติศาสตร์ของท้องถิ่น จังหวัดเชียงใหม่

การวิจัยเพื่อหาแนวทางการพัฒนาศักยภาพการบริหารจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนด้านประวัติศาสตร์ของท้องถิ่น จังหวัดเชียงใหม่ จากโครงการวิจัยเรื่อง “การพัฒนาเทคโนโลยีเพื่อการศึกษาการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ของท้องถิ่น จังหวัดเชียงใหม่” ของ แสงจันทร์ เกษากิจ (2556) พบว่า การท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ของจังหวัดเชียงใหม่ มีศักยภาพที่ค่อนข้างสูงในด้านการบริหารจัดการองค์การและการให้บริการ เนื่องจากมีเอกลักษณ์ อัตลักษณ์ และความได้เปรียบทางประวัติศาสตร์ที่น่าสนใจของชุมชนจังหวัดเชียงใหม่ การวิจัยครั้งนี้ได้วิเคราะห์ถึงศักยภาพของชุมชนในการจัดการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ ซึ่งได้ผลการวิจัยว่า ชุมชนมีความเข้มแข็งและมีศักยภาพในการบริหารจัดการได้เป็นอย่างดีและส่วนใหญ่ชุมชนจะเน้นการประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวเป็นหลัก สำหรับการวิจัยครั้งนี้พบว่า ปัญหาที่สำคัญที่ส่งผลต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ของท้องถิ่น จังหวัดเชียงใหม่ คือ ความไม่มีศักยภาพด้านการจัดการการเงินของกลุ่มท่องเที่ยว พิจารณาได้จากผลกำไรสุทธิที่ขาดทุนถึงปีละ 462,140 บาท เนื่องจากการต้นทุนการประชาสัมพันธ์โครงการด้านสารสนเทศที่ค่อนข้างสูง

ดังนั้นแนวทางการพัฒนาศักยภาพการบริหารจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนด้านประวัติศาสตร์ของท้องถิ่น จังหวัดเชียงใหม่ จึงควรที่จะหาแนวทางการพัฒนาเทคโนโลยีเพื่อการศึกษาการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ของท้องถิ่น จังหวัดเชียงใหม่ โดยใช้กระบวนการแบบมีส่วนร่วมในการพัฒนาสื่อสารสนเทศเพื่อการศึกษาพร้อมกับชุมชนในการผลิตสื่อการศึกษาในรูปแบบวีดิทัศน์ได้ถึง 6 ชุมชน จนเกิดนวัตกรรมสื่อเทคโนโลยีที่เป็นรูปธรรม ใช้แก้ไขปัญหาและพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ของท้องถิ่น จังหวัดเชียงใหม่ "ได้ด้วยชุมชนเอง สามารถลดต้นทุนการประชาสัมพันธ์และเพิ่มผลสัมฤทธิ์ของการดำเนินงานมากขึ้น และหากมีการบูรณาการในโครงการนี้ร่วมกับองค์กรชุมชนทั้งภาครัฐและเอกชนในระยะต่อไป จะทำให้การท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ของท้องถิ่น จังหวัดเชียงใหม่ ประสบความสำเร็จได้ในระยะยาว

6.7 แนวทางการพัฒนาศักยภาพบุคคลในชุมชนเพื่อการจัดการด้านการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของท้องถิ่น จังหวัดเชียงใหม่

การวิจัยเพื่อหาแนวทางการพัฒนาศักยภาพบุคคลในชุมชนเพื่อการจัดการด้านการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของท้องถิ่น จังหวัดเชียงใหม่ จากโครงการวิจัยเรื่อง “การพัฒนาศักยภาพบุคคลในชุมชนเพื่อการจัดการด้านการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของท้องถิ่น จังหวัดเชียงใหม่” ของ กาญจนา สุระ (2556) พบว่า การพัฒนาศักยภาพบุคลากรในชุมชนเพื่อการบริหารจัดการการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของท้องถิ่นจังหวัดเชียงใหม่ ได้ยึดรูปแบบเกี่ยวกับแนวทางในการพัฒนาศักยภาพบุคลากรในชุมชนเพื่อการบริหารจัดการการท่องเที่ยวของท้องถิ่น จังหวัดเชียงใหม่ จำนวน 3 แนวทาง คือ

แนวทางที่ 1 คือ การพัฒนาศักยภาพบุคลากรในชุมชนเพื่อการจัดการการท่องเที่ยว ประกอบไปด้วยการพัฒนาศักยภาพด้านการบริหารจัดการ ได้แก่ การบริหารจัดการองค์กร การบริหารจัดการด้านการบริการ การบริหารจัดการด้านการตลาด การบริหารจัดการด้านการเงินและบัญชี หากบุคลากรได้รับการพัฒนาศักยภาพโดยการเสริมความรู้ความเข้าใจด้านการบริหารจัดการดังกล่าวก็จะทำให้การดำเนินงานของชุมชนประสบความสำเร็จ ทั้งนี้การให้ความสำคัญต่อศักยภาพของชุมชนโดยการพัฒนาทักษะความรู้ความสามารถทางด้านการจัดการของคนในชุมชนให้สามารถบริหารจัดการการดำเนินงานภายในชุมชนได้ ชุมชนสามารถกำหนดบทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบ มีการกำหนดกฎ กติการ่วมกันภายในกลุ่ม และควรที่จะฝึกฝนทักษะในการบริหารจัดการการดำเนินงานขององค์กร ทั้งการวางแผน การจัดองค์กร การจัดคนเข้าทำงาน รวมถึงการติดต่อประสานงาน เป็นต้น

แนวทางที่ 2 คือ การพัฒนาศักยภาพทางด้านการบริหารจัดการธุรกิจให้มีประสิทธิภาพ และมีความสำคัญต่อความอยู่รอดของธุรกิจ ที่สำคัญคือการบริหารจัดการด้านการเงินและบัญชี โดยเฉพาะการวิเคราะห์ต้นทุนและผลตอบแทนด้านการท่องเที่ยวที่จะช่วยทำให้ธุรกิจอยู่ได้อย่างยั่งยืน หากบุคลากรสามารถเรียนรู้และเข้าใจถึงการวิเคราะห์ต้นทุนและผลตอบแทน ก็จะช่วยทำให้ธุรกิจสามารถวางแผนการดำเนินงานได้อย่างเหมาะสม และเสียต้นทุนน้อยที่สุด ทั้งนี้ปัจจัยแห่งความสำเร็จหรือความล้มเหลวของธุรกิจชุมชน ประกอบไปด้วยปัจจัยด้านการบริหารจัดการ ได้แก่ คือชุมชนรู้ว่าอะไรจะผลิตอะไร ผลิตอย่างไร การตลาดคือ ทราบความต้องการของตลาด รู้ว่าจะนำสินค้าและบริการไปขายที่ไหนอย่างไร การเงินและบัญชีทราบการระดมทุน การได้มาซึ่งแหล่งทุน การใช้เงินทุนให้เกิดประสิทธิภาพ และประสิทธิผลมากที่สุด การวิจัยพบว่าปัจจุบันการประกอบธุรกิจในปัจจุบัน สิ่งสำคัญที่ผู้ประกอบการทุกคนต้องให้ความสำคัญ คือ ต้นทุน ซึ่งต้นทุนที่เกิดขึ้นถือเป็นปัจจัยสำคัญที่สุดอย่างหนึ่งที่จะเป็นตัวชี้วัดและช่วยบอกได้ว่าธุรกิจของผู้ประกอบการจะมีโอกาสการอยู่รอดมากขนาดไหน หากต้องเผชิญกับการแข่งขันที่แท้จริงบนตลาดธุรกิจ การทราบต้นทุนที่แท้จริงจะช่วยให้ผู้ประกอบการสามารถกำหนดรายละเอียดและออกแบบงานทางธุรกิจให้เหมาะสมเข้ากันได้กับรูปแบบการขายสินค้าและการประกอบกิจการ ดังนั้นต้นทุนทางธุรกิจ จึงถือเป็นสิ่งสำคัญที่มีอิทธิพลกระทบต่อรูปแบบการดำเนินธุรกิจของผู้ประกอบการโดยตรง ดังนั้นผู้ประกอบการจึงสมควรที่จะต้องให้ความสำคัญกับการบริหารจัดการต้นทุนให้มากเป็นพิเศษในในการทำธุรกิจ

แนวทางที่ 3 คือ การพัฒนาศักยภาพของบุคคลให้มีความเข้มแข็งและสามารถพึ่งพาตนเองได้ จะเป็นสิ่งที่ช่วยทำให้การดำเนินงานของธุรกิจประสบความสำเร็จ โดยการพัฒนาศักยภาพของบุคคลควรพัฒนาทักษะ ความรู้และความสามารถ ซึ่งเป็นศักยภาพพื้นฐานที่สำคัญ อันจะเป็นฐานรากที่จะก่อให้เกิดการพัฒนาที่ยั่งยืนและก่อให้เกิดความเข้มแข็งของชุมชน ศักยภาพและการสร้างความเข้มแข็งของชุมชน ทำโดยการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ของชุมชนในเรื่องของจิตสำนึก ความรู้ ทักษะ ไปจนถึงการจัดการ และการที่จะพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนได้นั้น จำเป็นที่จะต้องมีการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ ให้มีความรู้ ความสามารถในการบริหารจัดการ ความสามารถในการวิเคราะห์ความจำเป็นที่ต้องทำการผลิต การแปรรูปการค้า ความสามารถในการระดมทุน เป็นต้น

ดังนั้นทั้ง 3 แนวทาง จึงเป็นแนวทางที่เหมาะสมต่อการพัฒนาศักยภาพบุคคลในชุมชน เพื่อการจัดการด้านการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของท้องถิ่น จังหวัดเชียงใหม่

6.8 แนวทางการพัฒนาศักยภาพการบริหารทรัพยากรการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของท้องถิ่น จังหวัดเชียงใหม่

การวิจัยเพื่อหาแนวทางการพัฒนาศักยภาพการบริหารทรัพยากรการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของท้องถิ่น จังหวัดเชียงใหม่ จากโครงการวิจัยเรื่อง “ต้นทุนและผลตอบแทนการบริหารทรัพยากรการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของท้องถิ่น จังหวัดเชียงใหม่” ของ พิชญนันท์ อมรพิชญ์ (2556) พบว่า บริบทของทรัพยากรการท่องเที่ยวของท้องถิ่น จังหวัดเชียงใหม่ นั้นมีความหลากหลาย โดดเด่น และเป็นเอกลักษณ์ แตกต่างจากจังหวัดอื่น ซึ่งจังหวัดเชียงใหม่มีความหลากหลายของทรัพยากร จึงมีผู้มาสนใจเที่ยวชมเป็นอย่างมาก จนก่อให้เกิดผลกระทบทางลบต่อสิ่งแวดล้อม จำเป็นจะต้องระวังในประเด็นดังกล่าว อย่างมองเห็นแต่เพียงประโยชน์ทางเศรษฐกิจแต่เพียงอย่างเดียว การวิจัยพบว่าการบริหารจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยวของชุมชน จังหวัดเชียงใหม่ นั้น ชุมชนมีความเข้มแข็งและเริ่มต้นตัวในการอนุรักษ์ทรัพยากรการท่องเที่ยวของตนเอง ซึ่งเป็นแนวทางที่ดีของการบริหารทรัพยากรการท่องเที่ยวโดยชุมชน แต่ยังขาดศักยภาพในการบริหารต้นทุนของทรัพยากรเหล่านี้ โดยเฉพาะความคุ้มค่าและมูลค่าของความเสื่อมโทรมของทรัพยากรที่เป็นผลมาจากการท่องเที่ยว ซึ่งหากมีการบริหารทรัพยากรการท่องเที่ยวโดยชุมชนอย่างมีประสิทธิภาพแล้ว จะสามารถสร้างผลตอบแทนให้กับชุมชนได้เป็นอย่างมาก คิดเป็นมูลค่ากำไรสุทธิสูงถึงปีละ 398,072.54 บาทต่อชุมชน และหากชุมชนมีการบูรณาการร่วมกับหน่วยงานอื่นในชุมชนให้เกิดความเข้มแข็งแล้ว จะสามารถสร้างมูลค่าเพิ่มของโครงการได้สูงถึงร้อยละ 22.27 เมื่อเทียบกับการท่องเที่ยวโดยชุมชนในภาพรวม จึงเป็นแนวทางของการพัฒนาการบริหารจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยวโดยชุมชนที่จะเกิดความยั่งยืนต่อไป

6.9 แนวทางการพัฒนาศักยภาพการบริหารจัดการการท่องเที่ยวที่เชื่อมโยงกับองค์กรท้องถิ่นในชุมชน จังหวัดเชียงใหม่

การวิจัยเพื่อหาแนวทางการพัฒนาศักยภาพการบริหารจัดการการท่องเที่ยวที่เชื่อมโยงกับองค์กรท้องถิ่นในชุมชน จังหวัดเชียงใหม่ จากโครงการวิจัยเรื่อง “การพัฒนาศักยภาพการบริหารจัดการการท่องเที่ยวที่เชื่อมโยงกับองค์กรท้องถิ่นในชุมชน จังหวัดเชียงใหม่” ของ รักฎา เมธิโกพงษ์ (2556) พบว่า องค์กรท้องถิ่นที่มีบทบาทสำคัญในการเชื่อมโยงกับการท่องเที่ยวโดยชุมชนคือ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นซึ่งมีบทบาทที่สำคัญ 5 ด้าน ได้แก่ 1) การร่วมเป็นภาคีเครือข่ายกับชุมชนในการดำเนินการท่องเที่ยว 2) การให้คำแนะนำและปรึกษา 3) การจัดสรรงบประมาณ 4) การประสานงานกับหน่วยงานภายนอก และ 5) การเป็นศูนย์กลางข้อมูลการท่องเที่ยวชุมชน ทั้งนี้ การปฏิบัติร่วมกันระหว่างองค์กรชุมชนและประชาชน โดยเฉพาะการเติมเต็มความต้องการซึ่งกัน

และกัน และแบ่งปันผลประโยชน์ร่วมกัน จนทำให้ชุมชนพัฒนาได้อย่างรวดเร็วและมั่นคง ซึ่งการวิจัยครั้งนี้แสดงให้เห็นถึงศักยภาพของการบริหารจัดการการท่องเที่ยวที่เชื่อมโยงระหว่างชุมชนและองค์กรชุมชนได้เป็นอย่างดี พิจารณาได้จากผลตอบแทนของโครงการที่สามารถทำกำไรสุทธิได้มากถึงปีละ 690,574.83 บาท แสดงให้เห็นว่าองค์กรท้องถิ่นโดยเฉพาะองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (อปท.) มีบทบาทในการพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชนเป็นอย่างมาก เพราะเป็นองค์กรหลักที่กำหนดยุทธศาสตร์การพัฒนาของท้องถิ่น บทบาทต่อการขับเคลื่อนจึงมีสูง แสดงให้เห็นถึงบทบาทของการมีส่วนร่วมระหว่างชุมชนและองค์กรชุมชนต่อการเพิ่มศักยภาพการพัฒนาการบริหารจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน ซึ่งแนวทางดังกล่าวสามารถเพิ่มมูลค่าให้กับโครงการได้สูงถึงร้อยละ 112.11 เมื่อเทียบกับมูลค่าโครงการท่องเที่ยวโดยชุมชนในภาพรวม แนวทางการมีส่วนร่วมดังกล่าวจึงเป็นวิธีการเพิ่มศักยภาพการบริหารจัดการการท่องเที่ยวได้อย่างยั่งยืน

ดังนั้นภายใต้ความร่วมมือทางวิชาการของมหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่กับท้องถิ่นจังหวัดเชียงใหม่ หากชุมชนท่องเที่ยวในจังหวัดเชียงใหม่สามารถนำเอาแนวทางการพัฒนาทั้ง 9 ด้านไปปรับและประยุกต์ใช้กับการบริหารจัดการกลุ่มท่องเที่ยวของตนเอง จะทำให้สามารถเพิ่มศักยภาพการบริหารจัดการได้มากขึ้น ส่งผลต่อการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อม จังหวัดเชียงใหม่ อย่างถูกต้องและเหมาะสมตามสภาพบริบทของชุมชนท้องถิ่นได้อย่างยั่งยืน

